

Metulj, 2015, apnenec iz Lesnega Brda, 53 x 40 x 19 cm

Taschenleerer, 2016, apnenec iz Lesnega Brda, 34 x 21 x 13 cm

Življenjepis

Franc Solina (1955, Celje) je leta 1974 maturiral na oddelku intenzivne matematike Gimnazije Bežigrad. Na Univerzi v Ljubljani je diplomiral in magistriral iz elektrotehnike. Leta 1987 je doktoriral iz računalništva na Univerzi Pensilvanije v Filadelfiji. Leta 1988 je začel predavati računalniške predmete na Univerzi v Ljubljani, leta 1991 pa je ustanovil Laboratorij za računalniški vid, ki še danes deluje na Fakulteti za računalništvo in informatiko (FRI). Kot dekan je FRI vodil med letoma 2006 in 2010. Od leta 2012 predava tudi na magistrskem študiju Video in novi mediji na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje. Z novomedijsko umetnostjo se je začel ukvarjati leta 1995, ko je sodeloval s prof. Srečom Draganom pri produkciji interaktivnih umetniških instalacij. Skrbel je za tehnično plat številnih Draganovih umetniških projektov, hkrati pa je začel razvijati tudi svoje lastne umetniške ideje. Njegovo prvo odmevno delo je bila instalacija 15 sekund slave, ki je bila prvič razstavljena na Mednarodnem festivalu računalniške umetnosti v Mariboru leta 2002. Sledile so še druge interaktivne instalacije: Virtualno smučanje, Veliki brat te gleda, Empatija idr., ki so bile razstavljene v galerijah ali na festivalih, kot sta Festival novomedijske kulture Speculum Artium v Trbovljah in Svetlobna gverila v Ljubljani.

Pred desetimi leti se je Solina začel udeleževati kiparskih delavnic v kamnu pod mentorstvom akademske kiparke Alenke Vidrgar in v lesu pod mentorstvom akademske kiparke Dragice Čadež Lapajne. Začelo ga je zanimalo, kako bi klasična kiparska dela nadgradil z računalniško tehnologijo.

Dve njegovi virtualno obogateni skulpturi iz serije Svetlobni vodnjak (Sonce in Galaksija) sta bili izbrani za letno razstavo Salon ZDSLJ 2017. S pomočjo globinskega senzora

Ameba, 2015, savinjski prodnik, 25 x 19 x 19 cm

(Microsoft Kinect), računalniške simulacije vodnih kapljic in video projekcije postanejo kamnite skulpture interaktivne in dinamične umetniške kompozicije. Sicer pa je svoja kiparska dela samostojno predstavil v Galeriji DLUL v Ljubljani (Skulpture, pregledna razstava 2012–2022), na Kemijskem inštitutu v Ljubljani (Grobi in obdelani kamen, 2022), v Galeriji BV v Celovcu (Razkriti kamni, 2022) in Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah (Vrnitev v kamen, 2022).

Na naslovni strani:

Franc Solina, Oblak III, 2019, apnenec iz Lesnega Brda, 28 x 15 x 26 cm

Razstavo je pripravil Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec,
Aškerčeva 9a, 3310 Žalec / www.zkst-zalec.si • 19. 01.–5. 03. 2023

Kustosinja razstave: Alenka Domjan / Spremno besedilo:
Judita Krivec Dragan / Pregled besedila: Lidija Koceli /
Fotografija: Franc Solina / Grafični prelom: Jure Godler /
Tisk: Grafika Gracer / Naklada: 100 kom / Leto izdaje: 2023

Razstavo je omogočila:

FRANC SOLINA

Kamen spregovori, ko umolknejo ljudje

ZKŠT Žalec • SAVINOV LIKOVNI SALON • 15. 6.– 20. 7. 2023

Judita Krivec Dragan

Kamen spregovori, ko umolknejo ljudje¹

Nekoč ni bilo nič nenavadnega, če so bili umetniki in znanstveniki oboje hkrati, saj je antični koncept celokupnega človeškega znanja, tj. Septem artes liberales (Sedem svobodnih umetnosti) enakovredno in smiselno vključeval umetnost in znanost. Poznavanje gramatike, dialektike in retorike ter obenem aritmetike, geometrije, glasbe in astronomije je omogočalo spoznavanje sveta skozi kompleksen uvid tako njegove fizične pojavnosti kot tudi čutom neulovljivih vsebin človekovega bivanja, ki ga je filozof Immanuel Kant poimenoval »svet na sebi«. Leonardo da Vinci je morda najbolj znan »homo universalis«, še zdaleč pa ni edini v zgodovini. Čeprav smo kasneje začeli strogo ločevati znanost, ki naj bi bila eksaktna, merljiva in preverljiva, ter umišljen svet umetnosti, meje med njima nikoli niso bile zares nepremostljive. Za umetniške stvaritve, ki jih še danes občuduje ves svet, je bilo poleg genialnih vizij potrebnega ogromno védenja in znanja s področja znanosti. In obratno. Ko je človek po začetnem navdušenju nad napredkom znanosti 19. stoletja ob njegovem izteku razočaran spoznaval, da obetajoči izumi, kot na primer mikroskop ali röntgen, niso rešili nobenih temeljnih eksistencialnih vprašanj, je znova uzrl skrite poti v umetnost.

Sodobna umetnost že vse od uveljavitve popularne kulture prevzema nove umetniške pristope, ki jih danes omogočata razvoj računalništva in svetovnega spleta; računalnik je postal nepogrešljiv pri ustvarjanju specifične podobe našega prostora in predvsem časa. Franc Solina zato ni izjema, je le eden tistih ustvarjalcev, ki v razumevanju sveta ohranjajo odmeve starodavnega koncepta »septem artes liberales«. Že kot znanstvenik je razmišljal kreativno, njegove vizije so presegale že po naravi zavzeto poklicno raziskovanje. Ni slučaj, da se je ob prvi priložnosti povezal s skupino umetnikov in znanstvenikov, ki so pri nas vzpostavili pionirski model s tehnologijo podprtih umetniških praks, kakršne v mednarodnem prostoru že dolgo poznajo. Ko smo pred leti ugotavljali, od kod prihajajo razstavljalci osrednjega svetovnega dogodka tovrstne umetnosti, tj. Ars Electronica v Linzu, je nabor v veliki meri vključeval diplomante likovnih akademij. To pomeni, da klasično izobraženim slikarjem in kiparjem obstoječa izrazila niso več zadoščala, zato so primernejše oblike in vsebine začeli odkrivati v svetu računalnika. Franc Solina pa je napravil obratno pot. Ko je prej zgolj umišljeni svet s posebnimi programi prenesel v stvarno vidne interaktivne instalacije, posebne pozornosti sta bila deležna projekta Svetlobni vodnjak in 15 sekund slave, se je avtor podal k izvorom likovne umetnosti, v upodabljanje. Ekran zamenja narava, programiranje klesanje, globalno vas, v katero je splet povezal človeštvo, pa intimna, zelo osebna izkušnja domačega kraja.

Ob njegovi razstavi v Galeriji Društva likovnih umetnikov Ljubljana je Narvika Bavcon v spremni študiji zapisala, da »umetnik ustvarja v toku zgodovine, v odnosu do starejših umetniških izjav išče in izdeluje svojo, pazljiv in občutljiv za izjave sočasnih avtorjev, ki soustvarjajo izraz svoje dobe«. ² Ne le daljne reminiscence na način dela kiparke Barbare Hepworth³ in krajinskega arhitekta in kiparja Isamua Noguchija, kjer pri prvi fascinira igra svetlobe v materialu, pri drugem postavitev plastik v zunanji prostor in odnos do ustvarjanja, zlasti v kamnu. Franca Solino povezuje še z drugimi avtorji, ki jim je blizu subtilna, abstraktna govorica te primarne materije. Kot da je po letih bivanja in dela v izrazito urbanih okoljih nenadoma spet odkril svoj genius loci, napol pozabljeno otroštvo nekje sredi narave, Savinjsko dolino in njen starodavni kamen, ki je edini v Sloveniji vulkanskega izvora. Čeprav je začel z mehko lipovino, ki je za obdelavo nemara najprijaznejša, so ga kasneje prevzele na videz »neuničljive«, a trde in za dleto neizprosne kamnite mase, enkrat komaj iztrgane iz nedrij pramatere Zemlje, drugič najdene po tem, ko jih je v procesu počasnih, a vztrajnih metamorfoz že načela narava. Umetnika pritegne oblika kamna, ki ga vabi, da se dotakne njegove haptične površine, ga vzame v roke in nadaljuje spreminjanje tega, kar je po Brancusiju⁴ v skulpturi resnično. To pa ni njena zunanja pojavnost, temveč ideja, njeno bistvo. Franc Solina je kot ustvarjalec očaran nad izbranim materialom tudi zaradi nanosov časa, ki se z vsem primerljivim v življenju posameznika in družbe zdi skoraj večer. »... ker kamen pozna bolečino – koliko težkih nog je že šlo čez njegovo nemo srce ...«⁵

Kamnita riba, 2020, savinjski prodnik, 29 x 12 x 9 cm

Če je avtor pri projektu iz leta 2002 15 sekund slave uporabil za pop art značilno ikonografijo »množičnega zvezdnštva«, le da je namesto idolov popularnih medijev uporabil sočasno posnete fotografije naključnih obiskovalcev, je v Žalcu razstavljeni opus kamnitih skulptur in objektov izrazito intimističen, zaradi reduciranih oblik in diskretne poetike pa blizu slogovno izčiščenemu, a izrazno bogatemu slogu japonske poezije – haikuju. Solina ne dela skic, še manj modelov, marsikaj je gotovo tudi posledica naključja, zato mu je blizu neposreden stik z materialom, ki ga obdeluje tako, da mu maso odvzema. Sodobna tehnologija je tradicionalno kiparstvo na nek način vrnila neposredno avtorju, saj mu je z električnimi žagami, brusilci, vrtalnimi in drugimi stroji omogočila izvedbo celotnega postopka od ideje do končnega izdelka, ne da bi ta pri tem potreboval številne pomočnike, ki so nekoč tudi več let ročno klesali kamen. Umetnik tudi ne potrebuje posrednika med svojim notranjim očesom in roko, ki neposredno zapisuje vizijo v kamniti svet, pa naj je to žlahten kararski marmor, porozen oniks ali Francu Solini tako ljuba domači prodnik in apnenec. Glede na to, da v njih že pred prvim dotikom prepozna ali vsaj zasluti vsebino, ki jo je skozi arhetipe napisala zgodovina, večinoma potrebuje le minimalne fizične posege, da razkrije ali na novo ustvari svojo lastno vizijo. Že sama po sebi zanimiva struktura kamna potrebuje zarez, morda vrtino, raskavo ali do videza stekla zglajeno površino, da ob svetlobi – ta je za Solinova dela izjemno pomembna – nastane igriva mala plastika abstraktnih oblik z ne vedno težko razumljivimi asociacijami. Seveda so v tem primeru bistveni naslovi, s katerimi avtor konkretno in namenoma poimenuje posamezne skulpture, pa ne le zato, da vanje zapiše svoj poseben spomin, temveč da neposredno ujame gledalčev pogled. »... dobra, velika bitja, ki spregovore samo, kadar umolknejo ljudje.«⁶ Kamni Franca Soline pripovedujejo veliko zgodb, o ljubimcih, Pepelkinih izgubljenih čevljih, kosu rustikalnega domačega rženega kruha ... Pražival amebo lahko napravijo vidno, puhaste oblake in kot dih lahkotne metulje ujamejo v mreže svojega kamnitega srca. Ob njih se lahko spomnimo ikoničnih del vélikih kiparjev evropskega modernizma, kot so Constantin Brancusi, Hans Arp, že omenjena Barbara Hepworth, a vendar je v teh objektih malega formata – Solini so sicer blizu tudi po formatu monumentalnejše javne plastike, ki so postavljene na njegovi domačiji v Drešnji vasi – nekaj posebnega, nekaj, kar razumemo kot genius loci. Izkušnja bivanja in spoznavanja naravne in kulturne dediščine lokalnega okolja je namreč kljub kozmopolitski naravi ostala globoko v njegovem notranjem očesu. Morda se je prav zaradi dolgoletne zavezanosti »globalni« logiki računalnika tako neposredno in silovito razkrila v kiparjevih kamnih iz zadnjega obdobja.

² Narvika Bavcon, Dva pogleda na skulpturo: kiparstvo Franca Soline med materialom in postopkom.

³ Prav tam.

⁴ Constantin Brancusi je eden najpomembnejših kiparjev 20. stoletja.

⁵ Ivan Minati, Nekoga moraš imeti rad, 1963.

⁶ Prav tam

¹ Ivan Minati, Nekoga moraš imeti rad, 1963.